

GLASNIK SVETOG ANTE

GLASILO SVETIŠTA SVETOG ANTE SARAJEVO / BISTRİK

Sretan Uskrs!

Tri koraka prema Uskrsu

Prvi spomen - tragičan događaj

Iz života sv. Ante

Kronika

Sa starih stranica

Oglasna ploča

Godina liturgijskih zanimljivosti

Poštovani štovatelji svetoga Ante!

Ovim petim brojem naš je skromni *Glasič* tiho ušao u drugu godinu svoga postojanja. Izašao je uz svetkovinu Uskrsa, te je i najviše tekstova na njegovim stranicama posvećeno upravo ovoj najvećoj kršćanskoj svetkovini; za vjernike zacijelo najvažnijem danu u kršćanskom kalendaru pa će, nadamo se, oni rado pročitati sve ove objavljene napise. No, preporučujemo također i druge priloge koji će zasigurno omogućiti čitatelju barem malo bolje poznavanje franjevaštva uopće, potom djelovanja franjevaca u Sarajevu nekad i danas ili povijesti samostana i crkve sv. Ante na Bistriku...

Dok sam razmišljao što napisati u uvodniku, učinilo mi se zgodnim na ovom mjestu ukratko spomenuti dvije-tri zanimljivosti u svezi s nekim datumima koje smo ove godine već susreli ili ćemo ih uskoro susresti a ne susreću se baš tako često; zanimljivosti koje možda nismo poznavali, a bilo bi dobro poznavati ih.

Započelo je sa svetkovinom sv. Josipa. Ona se inače slavi 19. ožujka, a ove su godine njezina liturgijska slavlja prenesena na subotu 15. ožujka. Razlog: prednost slavljenja Velikog tjedna! Isto tako, svetkovina Blagovijesti, koja se inače slavi 25. ožujka, liturgijski će se ove godine slaviti u ponedjeljak 31. ožujka. Razlog: prednost slavljenja Uskrsne osmine!

Godina 2008. je prijestupna, ima 366 a ne 365 dana! Jedna od njezinih zanimljivosti jest i ta da proljeće počinje 20. ožujka, a ne 21. ožujka kako je inače neprijestupnih godina.

A što se tiče datuma slavlja svetkovine Uskrsa valja reći da se slavi u nedjelju koja pada nakon punog mjeseca koji prati proljetnu ravnodnevnicu. Stoga se Uskrs pomiče između 21. ožujka i 25. travnja. Najranije može biti 22. ožujka, a najkasnije 25. travnja.

Ove je godine, dakle, jedan od dva najranija datuma u kojima se može slaviti Uskrs. Svakako je zanimljivo da je u protekla dva tisućljeća svetkovina Uskrsa bila daleko najmanje upravo 22. ožujka, svega šesnaest puta, zadnji put je to bilo 1818. a sljedeći put bit će istom 2285. godine (za usporedbu: 16. travnja bila je čak 78 puta). Dosad se trideset puta svetkovina Uskrsa slavila 23. ožujka, ove godine se slavi trideset i prvi put; posljednje slavlje Uskrsa tog dana bilo je 1913. a opet će se slaviti 2160. godine.

No, zasigurno je manje važno kad se slavi Uskrs od toga kako se slavi! Prvi su se kršćani nakon Isusova Uskrsnuća natjecali u dobru, a kod nas se već desetljećima naglašavaju visine međusobno nanijetog zla. Ipak, nadajmo se nadolasku vremena uskrsnog mira, dijeljenja i blagovanja kruha međusobne ljubavi. S tom nadom svim čitateljima želim sretan Uskrs!

Urednik

Tri koraka prema Uskrsu

Shvatiti Uskrs značilo bi pokušati shvatiti Božju ruku na početku i na kraju svih naših životnih priča

Uskrs je stvarnost koja se tiče života. A posebno se tiče smrti. Jedan je njemački katolički teolog nedavno opisao Uskrs kao *smrt smrti*. Događaj uskrsnuća zapravo je slijedio nekoliko koraka koji se itekako tiču života i smrti svakoga od nas. Tri koraka su tri dana koje slavimo neposredno prije svetkovine Uskrsa: Veliki četvrtak, Veliki petak i Velika subota. Tri priče, tri dana i tri koraka daju nam mali odgovor na tajnu uskrsnuća.

Prva priča: Veliki četvrtak

Pripovijest nam je poznata. Učitelj, kako su ga zvali njegovi prijatelji, okupio ih je na zajedničku večeru. U toplini zajedništva i u zajedničkome jelu i piću doživjeli su oni, obični ribari i radnici iz Galileje, da je Bog progovorio na jedan potpuno drukčiji način. Progovorio je jezikom predanja, jezikom razumijevanja i jezikom solidarnosti. Isus je, da im pomogne razumjeti taj Božji govor, uzevši kruh i vino, otkrio ono što nisu znali: da stvari mogu govoriti. U kruhu su oni kasnije, kao i mi danas, prepoznavali toga Isusa, koji ih je sve iznenadio. A u vinu, kad bi ga god pili, sjećali bi se predanja toga Isusa, koji je sve dao za njih, za svoje prijatelje. I život.

Kasnije su to sve zapisali. Da se ne zaboravi. I prvi kršćani su onda, poslije uskrsnuća, „obukli“ svako svoje blagovanje u obred, u zahvalu, u molitvu. Odatle mi danas imamo misu, objed sjećanja na Isusa Krista, na njegovu muku, smrt i uskrsnuće. Svako jelo za one koji se osjećaju prijateljima i učenicima Isusa Krista trebalo bi biti malo sjećanje na njegovu večeru. I njegovu sudbinu. Tek onda će nam malo biti jasnija priča Velikoga četvrtka.

Druga priča: Veliki petak

Dan poslije izgubio je svu čarobnost zajedničke večere. Isus je uhvaćen, osuđen na smrt i

Vlatko Blažanović, *Pieta*

ubijen. Štoviše, raspet je na križ kao najgori razbojnik. Sve što je činio, sve što je govorio svojim prijateljima, rasprsnulo se u strahu i brizi kako spasiti vlastiti život. Svi su ga ostavili i pobjegli. Ostao je sam. Možda je zbog toga osjetio kao da ga je i Bog ostavio: „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?!, kriknuo je pred svoju smrt. Umjesto topline zajedništva, propovijedanja, šetanja Galilejom i Judejom, završio je na križu, prema sudu religiozne i političke vlasti svoga naroda.

Križ je od tada postao znak ne samo kasnijih Isusovih učenika, nas kršćana, nego i mjesto prosuđivanja o svakoj vlasti: i političkoj i vjerskoj. Križ je nama danas često samo ukras ili zaštitni znak. Ili oznaka za našu prisutnost među drukčijima. On je, na kraju krajeva, znak poraza, a ne uspjeha. Ali gledanoga samo ljudskim očima. Bog na križu svjedok je da je i čovjek stalno na križu. To shvatiti znači i shvatiti nešto od Velikoga petka.

Treća priča: **Velika subota**

Isus je mrtav. Odnosno, Bog je mrtav. Naprosto ga nema među ljudima. Nalazi se u grobu, čija tama čeka svakoga čovjeka. Među Isusovim

prijateljima i učenicima nevjericama. Pitali su se kako je moguće da je njihov Učitelj mogao tako neslavno i bijedno završiti svoj život, život koji je toliko obećavao. Razočaranje, raspad i povratak u svijet iz kojega su nekada bili pozvani da propovijedaju ljubav.

Ta situacija i nije tako daleko od naše situacije danas. Veliki umovi čovječanstva i govore danas o nekoj vrsti Božje smrti. Trenutno stanje naše vjere i našega kršćanstva općenito zapravo je dugotrajno stanje Velike subote. Stanje nevjericice, gubitka orijentacije i iskustvo svijeta koji osjeća da je Bog daleko. Sve je to tako ako se promatra ljudskom računicom i ako se ispusti iz vida jedna Ruka koja konačno upravlja svijetom. Ta ruka zove se Nada da gospodari svijeta nisu moćnici i suci, bogataši i umišljeni vjerski prvaci. Ta ruka učinila je nemoguće za one kojima je mjera zemlja, a ideal korist. Ta ruka odškrinula je kamen na grobu. I zauvijek promijenila povijest. Od te promjene i mi danas još živimo. Samo što toga do kraja nismo svjesni. Shvatiti Uskrs značilo bi pokušati shvatiti Božju ruku na početku i na kraju svih naših životnih priča.

Franjo NINIĆ

Sederova *Posljednja večera* u crkvi sv. Ante na Bistriku

Gozba čovječanstva i kruh naš svagdašnji

I ovdje su Isus i njegovi učenici. No, ovdje k Isusovom stolu dolaze mnogi - s istoka i sa zapada. Ovdje su i stariji i mlađi, i djeca

Kad uđemo u crkvu sv. Ante na Bistriku i pogledamo prema oltaru, ispod veličanstvenih vitraja Ive Dulčića, pogled će nam sići na veliku fresko-sliku Đure Sedera. Ma rijetko tko uspijeva zadržati pogled. Je li razlog nemogućnosti naše vizualne sabranosti u samoj slici? Moguće je! U prostoru duhovnoga, pogotovo u crkvama, naše je oko većinom sviklo da se na svetim predmetima i umjetničkim slikama i kipovima smiruje, da iščitava nešto već poznato, nešto što smo već vidjeli. Ne „volimo“ umjetnička djela koja nas „nerviraju“ da moramo misliti što predstavljaju. Zar ne dolazimo u Božji hram da nađemo utočište, utjehu i smiraj, jer ionako nam je svakodnevnica opterećena i usložnjena što vanjskim što unutarnjim nemirima? I kada bismo, dakle, htjeli da naše oko otpočine na nečemu mirnom, iza oltara i svećenika na Bistriku vidimo na velikoj plohi neku vrevu svijeta, nekakvu silnu pokretljivost figura u raznolikim bojama.

Upravo tako! Sederova *Posljednja večera* nije onakva kakvu smo još, osobito od Da Vincijeve *Posljednje večere* navikli gledati: sve se događa u za-

tvorenom prostoru, za tvrdim stolom, s točno dvanaest Isusovih učenika. I znamo njihov raspored. A što je ovdje?

I ovdje su Isus i njegovi učenici. Daju se raspoznati. Isus stoji. Neki od njegovih učenika sjede. No, ovdje k Isusovom stolu dolaze mnogi - s istoka i sa zapada. Ovdje su i stariji i mlađi, i djeca. Ovdje se, kako simbolično pokazuje plava boja pozadine i Isusova aureola kao znak njegove proslave, događa *nebeska gozba*, gozba čovječanstva u Božjoj blizini. Ljudi hitaju sa svih strana, dolaze iz svojih života, nose sebe i svoju povijest, ali svatko pojedinačno, osobno, osim što djeca bivaju nošena.

A u središtu stoji Isus - suvereno i elegantno pruža svoje ruke prema kruhu i svima govori: *Evo me, darujem se kao kruh svima vama koji ste došli i koji stižete!*

Tako posve utemeljeno na Isusovoj poruci zapisanoj u Evanđeljima umjetnik pojačava smisao naših okupljanja na euharistiju, na svetu misu. On ne ostaje samo na povijesnom fakti Isusove *Posljednje večere*, nego ukazuje i na otvorenost Isusova stola za mnoge koji nisu izravno njegovi učenici, kakvo je i značenje crkve i svetišta svetoga Ante i za nekatolike Sarajeva i ove zemlje i svijeta, a kako Isus i kaže da se daruje za sve ljude. Štoviše, pred svakim je učenicom *Isusov kruh* kojeg je pozvan dalje dijeliti.

I još nešto: pogled na ovaj Isusov stol, na njegovu posljednju večeru, kao da nam poručuje da učimo u vrevi i brigama svakodnevice ostati mirni, da se, nahranjeni u Isusovu hramu, i u životu koncentriramo na bitno, da u mnoštvu osluhnemo Božji glas koji nam dolazi preko Isusa i da nam u njemu biva darovan kruh naš svagdašnji.

Ivan ŠARČEVIĆ

Uskrsnu Gospodin doista, aleluja

Uskrsni je događaj po svom podrijetlu i dometu natpovijesni, onostrani, ali se on istodobno zbiva i u našoj povijesti, usred ovostranosti, predskazuje budućnost u sadašnjosti

Ovaj liturgijski usklik sažima naše uskrsno uvjerenje, izražava veselje i sve nas sjedinjuje u bratskom zajedništvu vjere, nade i ljubavi: uskrsnu Gospodin doista, aleluja!

Događaj je Kristovog uskrsnuća od mrtvih zaista toliko veličajan u sebi i tako znamenit za nas da nas trajno zadivljuje i pokreće sjećanje na njega. To je događaj u kojemu je „Bog potvrdio Isusa Nazarećanina ... oslobodivši ga od lanaca smrti, poradi toga što nije bilo moguće da ga smrt zadrži u svojoj vlasti“ (Dj 2,22-24). Time je pak potvrdio i nadu čovjeka pred licem smrti, u kojemu se „klica vječnosti što je u sebi nosi, nesvodiva na samu materiju, buni protiv smrti“ (Drugi vat., GS, 18). Jer, Krist je kao *prvenac umrlih* postao novi Adam po kojemu čovjek pobjeđuje smrt i doživljava svoje vlastito uskrsnuće i novi život (usp. 1 Kor 15,20 sl.).

U ovom se događaju objavila konačna i bezuvjetna solidarnost Boga s čovjekom i njegovim svijetom: uskrsni je Isus Nazarećanin djelo Božje milosne naklonosti prema čovjeku i spasenje čovjeka u cjelini njegove duhovno-tjelesne stvarnosti, pobjeda saveza Božje ljubavi i čovjekove slobode. Time je ujedno dan odgovor čovjeku na vječno pitanje o samom sebi pred zagonetkom smrtno situacije i grešnosti.

U Uskrsu je dan odgovor čovjeku na vječno pitanje o samom sebi pred zagonetkom smrtno situacije

Ovim je događajem ljudska povijest svojim radom na svladavanju smrti i izgradnji života potvrdila svoje opravdanje i dobila sigurni poticaj, jer je uskrsnuće Isusa pouzdana osnova smislenosti i koristi takvoga rada, kao što nas Crkva uči: „Krist, koji je svojim uskrsnućem postavljen za Gospodina i kome je dana sva vlast na nebu i na zemlji, snagom svoga Duha već djeluje u srcima ljudi. U njima ne budi samo želju za budućim vijekom nego također samim time nadahnjuje, pročišćuje i učvršćuje velikodušna nastojanja kojima se ljudska obitelj trudi da poboljša životne uvjete i da tom cilju podloži svu zemlju“ (Drugi vat., GS, 38).

Uskrsni je događaj, doduše, po svom podrijetlu i dometu natpovijesni, onostrani, ali se on istodobno zbiva i u našoj povijesti, usred ovostranosti, predskazuje budućnost u sadašnjosti, bljesak je kraljevstva života u carstvu smrti i čuva nadu protiv svake nade u svijetu ništavila.

Takva nas narav Kristovoga uskrsnuća upućuje na nešto što nam je, čini se, danas osobito važno: potrebu jedinstva promjene i vjernosti. Uskrsnuće je, naime, Isusovo događaj koji otvara čovjeku novi svijet. Ono je ishodište i put naše nade u apsolutnu budućnost koja je sam Bog. Kao takvo, to nas uskrsnuće poziva na ostavljanje staroga i ustaljenoga osobnoga i zajedničkoga načina života, te na bezrezervnu spremnost za promjenu i obnovu kao nužnu posljedicu prihvaćanja uskrsloga Krista.

Ali, ova promjena nema ništa zajedničkoga s onim kultom mijenjanja koje je samo sebi cilj, kultu trske koja se povija svakom povjetarcu, čija je glavna oznaka neodređenost, a opasnost izdajstvo Boga i sebe. Ova promjena, naprotiv, je: promjena nerazrješivo združena s vjernošću, sigurno i čvrsto stajanje u Kristu kao jedinom temelju našega života i djelovanja. I ona je istovjetna s vjerom, koja valja da ostane uvijek nepromjenjiva u svojoj promjenjivosti (usp. Hebr 6,4 sl.).

Luka MARKEŠIĆ

Propovjedništvo sv. Ante Padovanskog

Propovjednik za sva vremena

Živahnost njegovim propovijedima daje upotreba mnogih primjera, anegdota, priča koje podsjećaju na razne običaje i događaje zaboravljene prošlosti

Propovjednička snaga sv. Ante Padovanskoga vidi se iz njegove 53 nedjeljne propovijedi koje je držao tijekom trogodišnje službe provincijala 1227-1230, zatim 4 propovijedi za marijanske svetkovine, te propovijedi za svetkovine koje je pisao koncem svoga života. Od svih tih propovijedi sam Anto je dovršio samo 20-tak. Međutim, te pisane propovijedi praktički nemaju ništa s onima koje je Anto izravno držao u živahnom dušobrižničkom stilu početnog franjevačkog entuzijazma. Zapravo Antine su propovijedi uvodi u vrlo sadržajnu propovjedničku pouku koju je držao svojoj braći. Te su propovijedi vrlo obrazovne i znanstvene, pisane na srednjovjekovnom latinskom. To je postizao širokim tumačenjem Sv. pisma i nevjerovatnom količinom izvornih biblijskih citata kojih je upotrijebio više od 6.200, te pozivom na učenje crkvenih otaca i teologa, prirodnih znanosti, te osobito na Aristotela i Solina, što je za ono doba posve razumljivo.

Duhovni okvir njegovih propovijedi

Potrebno je pojasniti duhovni okvir Antina vremena. Prije svega Anto je svoje dušobrižničko djelovanje počeo koncem 13. stoljeća. Anto je sin svoga vremena i po religioznoj i kulturnoj izobrazbi. U to vrijeme među učenim ljudima bile su u trendu patrističke težnje. U to se doba propovijed zasnivala isključivo na Sv. pismu. Propovijed je redovito pobuđivao citat Sv. pisma jer se u to doba Sv. pismo držalo jednim izvorom svete i teološke nauke. Svetopisamski se citat nazivao „autoritetom“ jer je kao Riječ Božja u sebi sadržavao snagu dokaza priopćavanog učenja. I Anto se držao te metode i zato njegovi govori isključivo obrađuju Sv. pismo. Cilj mu je

Josip Bifel, Sveti Anto (Gračac)

bio da svojim propovijedima (sermones) obradi svu Bibliju i tako iz nje izvuče svu svetu nauku.

Temeljna značajka propovijedi bila je uzvišenost koja se postizala svečanim prologom s višestrukom raščlambom teme u više aspekata, te konačno razradom teme prema različitim vrstama tumačenja citata iz Sv. pisma. Cilj skolastičke propovijedi bio je dobro i učitelja i slušatelja. Prolog nije imao cilj zadobiti naklonost slušateljstva koliko podučiti o metodi propovijedi. Argumentacija u razradi teme nije se izvodila silogizmima, nego citatima izvora Sv. pisma, otaca i prirodne znanosti. Složenost teme i njezina unutarnja povezanost davali su propovijedima širinu i slojevitost, tako da su izgledale kao komentari. Iako se radi o pisanoj, a ne jednostavno izgovorenoj propovijedi, ostaje dojam da je cilj propovijedi gotovo u privatnoj bliskosti priopćiti iz svetog nauka ono što je korisno javnosti. Ne radi se nikako o jednostavnoj propovijedi, nego o traktatu svetoga sadržaja koji se izlaže u homiletičkoj formi. U tome smislu Antine su propovijedi literarna vrsta koja je u ono doba bila kurentna.

Prigovori kleru

Taj literarni stil bio je vezan i za tzv. *castigatio clericorum*, tj. prigovore kleru koje Anto obilato koristi. Cilj tih prigovora nije bio toliko raskrinkavanje patvorenosti, koliko izobrazba klera da se odupre iskušenju, te upute kako da napreduje u propovjedničkoj zrelosti. Antine propovijedi pisane su prije svega kao studijski priručnici namijenjeni kako studentima, tako i najvišim prelatima. Ta se Antina indoktrinacijska crta dobro vidi u njegovu prigovoru „svaštarama“ koji puno čitaju, ali nikada ne dođu do prave mudrosti. On piše: „Radoznalče, koji se trudiš i razbacuješ u puno područja, otići ne mravu, nego pčeli i od nje se uči mudrosti. Pčela ne ide na puno različitih vrsta cvjetova. Po njezinu primjeru nauči ne letjeti na različite cvjetove riječi, kao „svaštari“ koji puno knjiga prelistaju, propovijedi kritiziraju, riječi odvažu, ali nikada ne dođu do prave znanosti. Ti pak pabirči što trebaš iz jedne knjige i smještaj to u košnicu svoga pamćenja“ (Propovijed za XI. nedjelju po Duhovima, br. 13).

Pod tim literarnim vidom potrebno je razmotriti i druge značajke njegovih propovijedi kao tumačenje, nauk, pisane komentare, anegdote, oprostajne propovijedi, razgovor s čitateljem, uvodne oblike i latinski jezik. U tumačenju nauke Anto ne pristupa Sv. pismu na znanstven egzegetski način uobičajen danas, nego slijedi otačku tradiciju često proizvoljnih slika i asocijacija starozavjetnih tema. Primjerice u propovijedi o stvaranju za šest dana sa sedmim danom odmora Anto najprije povezuje dane stvaranja s člancima vjere, zatim s krepostima duše, te na kraju nagradu nebeskog zavičaja:

U Antinu stilu prevladava praktičnost nad spekulativnošću, a izlaže je slikama i figurama, Sv. pismom i vlastitim iskustvom. Živahnost propovijedima daje upotreba mnogih primjera, anegdota, priča koje podsjećaju na razne običaje i događaje zaboravljene prošlosti. Završetak propovijedi uglavnom sadrži molitve iz raznih doksologija - zaključnih molitava na hvalu Božju, Krista ili Sv. Trojstva. Anto se često obraća izravno čitatelju kao u propovijedi za II. nedjelju Korizme br. 5: „Stube su postavljene, zašto ne kreneš uz njih, zašto ne kreneš dalje...“

Antine propovijedi nisu imale osobit teološki utjecaj ne zbog njihova oblika i sadržaja, nego zbog nastanka nove skolastičke paradigme koja je snažno zaokrenula filozofsko-teološku europsku misao s nizom genija kao što su Albert Veliki, Toma Akvinski, Ivan Duns Škot, Vilim Okamski i dr., a Anto je ostao predskolastik vezan za patrističku struju i nadiđeno tumačenje Biblije, te je njegovo djelo stoga nadiđeno novim duhovnim i kulturnim horizontom. Međutim, Anto Padovanski svakako je važan svjedok i evangelizator Europe s početka 13. stoljeća aktualan za svako vrijeme jer je snažno i učinkovito pozvao Europu na Kristovo evanđelje da po tome božanskom projektu u harmoniji sa svim stvorenjem ostvari blažen i smislen život.

Ivo MARKOVIĆ

Dani stvaranja		Istina vjere	Krepost duše
1. dan, Post 1,3	“Neka bude svjetlost!”	rođenje - Božić - utjelovljenje	mudrost
2. dan Post 1,6	“Neka bude svod”	krštenje	ispovijed vjere
3. dan Post 1,11	“Neka proklija zemlja zelenilom...”	muka Kristova	Pokora
4. dan Post 1,14	“Neka budu svjetlila na svodu nebeskom...”	uskrsnuće	ljubav prema Bogu
5. dan Post 1,20	“Neka povrvi vodom vreva živih stvorova i ptice nek polete nad zemljom...”	uzašašće	krepost ravnoteže duhovnosti i djelovanja
6. dan Post 1,26	“Načinimo čovjeka na svoju sliku...”	Duh Sveti	ustrajnost

Jezična zrnca

Nepoznata strana riječi

Ima u našem svakodnevnom govoru dosta riječi čije je izvorište u knjigama Svetoga pisma, posebice Novoga zavjeta, a da mi toga nismo ni svjesni

Nekad davno slavni je J. W. Goethe u jednom svom djelu zapisao:

„Proklinjem svaki negativni purizam prema kojemu se ne smije upotrebljavati neka riječ kojom je neki drugi jezik obuhvatio mnogo toga ili nešto nježnije.“

Tako je onda, možda i nesvjesno slijedeći duh Goetheove misli, naš svakodnevni razgovor, onaj službeni ili onaj neobvezatni, vrlo često prepun riječi podrijetlom iz nekog drugog jezika, nerijetko i onih riječi za koje, dok ih ispravno ili neispravno koristimo, ne znamo ni iz kojeg jezika potječu, a kamoli da nam je poznato nešto više o njihovu povijesnom izvorištu. Nikad nam zapravo nije ni palo na pamet da se o tome uopće išta i zapitamo!

Ima tako, na primjer, u našem svakodnevnom govoru dosta riječi čije je izvorište u knjigama Svetoga pisma, posebice Novoga zavjeta, a da mi toga nismo ni svjesni iako bismo, jer je to stvar opće naobrazbe, zacijelo trebali znati. Na što ovdje mislim neka ilustriraju sljedeći primjeri:

1. Najpoznatija i zasigurno najčešće korištena riječ biblijskog podrijetla u našim današnjim razgovorima svakako je riječ *farizej*. Kada pak za nekoga kažemo da je farizej, onda time hoćemo reći da je netko licemjer, prenemagalo, podlac, hipokrit, čovjek koji samo izvana pokazuje krepost ili privrženost nekoj ideji; farizej je, dakle, čovjek koji se pretvara. A tko su zapravo bili farizeji koji su nam „darovali“ ovu riječ? Bili su, najkraće rečeno, pripadnici židovske religiozno-političke stranke u Judeji u vrijeme prije Isusova rođenja, koja je u Isusovo vrijeme imala oko 6.000 članova. Isticali su se doslovnim tumačenjem Mojsijeva zakona te svojom izvanjskom pobožnošću i strogim obdržavanjem svih obreda.

2. U božićno vrijeme često se susrećemo s pojmom *Betlehemska štalica* misleći pritom na improviziranu štalicu s malim Isusom, Marijom, Josipom, pastirima, trima kraljevima, anđelima te nekim životinjama i betlehemskom zvijezdom koja se pred Božić stavlja u mnoge crkve. Ime je došlo od Betlehema, grada u Palestini koji se nalazi 12 km južno od Jeruzalema i u kojem se rodio Isus Krist. Betlehem je također rodno mjesto kralja Davida. Danas ima oko 35.000 stanovnika, sveto je i hodočasničko mjesto kršćana cijeloga svijeta.
3. Nikom od nas ne bi bilo krivo da ga netko nazove *samaritancem* jer je to drugo ime za milosrdna čovjeka, onoga koji je dobrotvoran prema bolesnicima i stradalima, za čovjekoljupca. A Samaritanac, s velikim početnim slovom, bio je naziv za stanovnika Samarije, središnjeg dijela Palestine. Razlikuje se od samaritanca, pripadnika židovske sekte koja je nastala u 6. stoljeću prije Krista, kada je većina židovskog naroda bila u babilonskom sužanjstvu; u naše vrijeme ima u Izraelu još oko 500 sljedbenika ove sekte, koji poštuju samo Petoknjžje. Najpoznatiji samaritanac je svakako onaj neimenovani pripadnik ove sekte kojeg je Isus, prema Lukinu evanđelju, istaknuo kao primjer milosrđa, jer je opljačkanom i pretučenom čovjeku pomogao u nevolji. Samaritanstvo je danas naziv za osjećaj sućuti i sažaljenja prema onome tko pati; to je također drugo ime za čovjekoljublje odnosno pomaganje nekome u nevolji.
4. Kada netko u svom životu podnese teške muke, patnje, mučeništvo ili stradanje, onda nerijetko za njega kažemo da je *prošao svoju Golgotu* ili, češće, da je *prošao svoju Kalvariju*. Otkud ovi izrazi? Jasno nam je ako znamo da je Golgota brežuljak neposredno izvan zidina ondašnjeg Jeruzalema gdje je

Zašto se toliko mijenja datum Uskrsa?

Uskrсни su se događaji Kristova života odvijali u okvirima stare židovske Pashe. On je proslavio svoju vazmenu večeru, proživio svoju muku i smrt i doživio svoj Uskrs za vrijeme toga židovskoga blagdana. On je tom blagdanu dao i konačan, svoj smisao, naznačio mu novu perspektivu koja dosiže sam prag vječnoga života.

Židovi su slavili Pashu 14. dana mjeseca nisana. Bio je to sedmi mjesec židovskoga kalendara, a odgovara našem ožujku i travnju, s početkom proljeća. U Crkvi se u prvo vrijeme Uskrs nije slavio u svim krajevima podjednako, ali uvijek u svezi sa židovskom Pashom. Koncil u Niceji godine 325. donosi opće pravilo za datum Uskrsa, kako bi svi u jedan glas i u isti dan mogli uzdići svoje molitve na sveti dan Uskrsa.

Uskrs se otada slavi u nedjelju koja pada nakon punog mjeseca koji prati proljetnu ravnodnevnicu, ekvinocij. Tako se Uskrs pomiče između 21. ožujka i 25. travnja. Otkad je Grgur XIV. godine 1528. reformirao kalendar (Hrvatski sabor ozakonjuje ga 1587.), istočne crkve ostaju po julijanskom kalendaru. Tako Blagdan nad blagdanima, kako se u kršćanskoj predaji zove Uskrs, nažalost ne slave svi kršćani u isti dan. Postoji sveopća težnja da se dođe do što usklađenijega svjetskoga kalendara. Tomu bi mnogo pridonijelo kad bi se Uskrs slavio uvijek na isti dan. Katolička se Crkva na II. vatikanskom koncilu izjasnila u prilog takva kalendara, uz uvjet da ga prihvate i druge Crkve. Po današnjem računanju, Isusov se Veliki petak one godine dogodio 7. travnja, a Uskrs 9. travnja. Taj bi datum bio prikladan za buduće stalno uskrsovanje.

bio razapet Isus iz Nazareta. Ime potječe od hebrejske riječi *gulggoleth* koja znači lubanja, a brežuljak je nazvan upravo tako jer se, prema najstarijoj predaji, smatralo da je na njemu zakopana Adamova lubanja.

5. Latinski se lubanja kaže *calva* i otud za taj brežuljak naziv *Kalvarija*. U prenesenom značenju odnosno u našim razgovorima Kalvarijom se, osim što je simbol trpljenja, u nekim katoličkim mjestima naziva uzvisina s tri križa za posjećivanje i hodočašće u vrijeme korizme. Također, Kalvarija je serija slika i skulptura u crkvi ili njezinom vlastitom prostoru koji prikazuju prizore iz Kristove muke.

6. Malotko od nas nije zaslužen ili nezaslužen barem jednom u svom životu dobio *Judin poljubac*, tj. doživio nečiju ljubaznost ispod koje su se zapravo skrivale loše i podle nečije namjere. Ovakvom imenu poljupca kumovao je apostol Juda, onaj Iškariotski, koji je za novac izdao Isusa Krista poljubivši ga kako bi ga rimski vojnici prepoznali. Juda je inače dosta rašireni sinonim za izdajicu, za čovjeka koji se prodaje za novac.

Marijan KARAULA

B. DUDA

Ahdnama

Franjevci u Sarajevu (III)

Prvi spomen - tragičan događaj

Što se tiče pogibije franjevaca u Sarajevu, pojavljuju nam se često dva problema: kojeg se datuma odnosno godine to dogodilo, te koliko je franjevaca objavljeno?

U svom vrlo zapaženom i često citiranom trodijelnom djelu *Djelovanje franjevaca u Bosni i Hercegovini*, tiskanom 1881. u Zagrebu, fra Mijo Vjenceslav Batinić ističe kako se za mnoge podatke o Bosni u prvoj polovici 17. stoljeća, a pogotovo o djelovanju franjevaca u njoj u to doba, može zahvaliti putopisnom dnevniku fra Pavla iz Rovinja. Ovaj je Istranin, koga su neki po njegovu mjestu rođenja nazivali i fra Pavao Rovinjanin, kao izaslanik vrhovnog poglavara (generala) Franjevačkog reda 1640. godine „pohodio cijelu bosansku državu, a zatim držao u Rami glavnu pokrajinsku skupštinu, te odabrao novo upraviteljstvo“.

Na ulici u habitu

Fra Pavao je „sam lično vidio sve samostane, a vierno bilježio svoje doživljaje i okolice, kojima je prolazio“ te stoga, kaže Batinić, „njegov

dnevnik razvjetljuje mnogu inače tamnu točku naše poviesti“. Nakon čitanja ovoga putopisa, naime, puno su nam jasnija „progonstva turska i nevolje bosanskih franjevaca, koje su se zrcalile na licu u nutarnjosti njihovih samostana i crkava“, ali, isto tako, putopis je značajan i za poznavanje odnosa među bosanskim franjevcima u to doba te njihovih gospodarskih prilika.

Naravno, u svom pohodu bosanskoj franjevačkoj provinciji bio je izaslanik poglavara Franjevačkog reda i u Sarajevu. Fra Pavlov opis njegova boravka u ovom gradu i posjeta katoličkoj zajednici u njemu Batinić na kraju svoga poduljeg prikaza komentira ovako:

„Napokon za nas je znamenito, što piše o tamošnjoj katoličkoj občini. Ona se je sastojala većinom iz trgovačkih kuća, te je stanovala u posebnom dielu grada, u večer pako zatvorila bi se sa svih strana, po primjeru evropskih židova. Bijaše tu bogatih katolika, ter bi veliki trošak učinili, kad bi im biskup ili provincijal dolazio. Okolnost, da je on smjeo hodati po Sarajevu u franjevačkom odielu i u odlične turske kuće i sastaništa zaviriti, svjedoči, da su franjevci u takoj haljini dolazili u onaj grad, pak za to i nije u gradjanih probudio nikakvo čudjenje. Što su pako muhamedanska djeca podrugivala mu se, odtale možemo zaključiti, da ni u pol najnapučenijih gradova ne bijaše poštuden franjevac od poruga i uvrieda, bez da se je itko htjeo zauzeti za njihovu osobnu slobodu i sigurnost“.

Dovedeni i ubijeni u Sarajevu

Iz putopisa fra Pavla Rovinjanina, kako nam ga opširno predstavlja fra Mijo Batinić, vidljivo je da su i u vrijeme pohoda ovoga izaslanika poglavara Franjevačkog reda franjevačkoj provinciji *Bosni Srebrenoj* bosanski franjevci bili izloženi raznovrsnim progonima i zlostavljanjima „u svoje domu, strahujući u putu i drhćući od sama pogleda muhamedanaca“. Prava, koja je franjevcima jamčila *Ahdnama*, očito se nisu poštivala.

Za nas je ovdje zanimljivo da se upravo i prvi spomen nazočnosti fratara u Sarajevu veže uz jedan takav, nemio i doista tragičan događaj. Bilo je to više od čak čitavog jednog stoljeća prije nego

je fra Pavao posjetio Sarajevo. Naime, prilikom progona katolika između 1521. i 1524. godine ubijeno je nekoliko franjevaca. Zbilo se to ovako:

Kada je 1521. godine Sulejman Veliki osvojio Beograd, za svoga je namjesnika u Bosni postavio Gazi Husref-bega. Bio mu je rođak, a ovo je bilo njegovo drugo postavljanje za namjesnika. Budući da je bio podrijetlom iz Bosne i kao gorljivi musliman, htio je, kako piše dr. Julijan Jelenić, „da čitavu Bosnu pomuslimani“. U tomu su mu upravo franjevci najviše smetali. Htio ih se osloboditi, a povoda nije nedostajalo. Evo dva: u Fojnici su franjevci, navodno bez dozvole, oko svoje crkve „pleter digli i zidom ju ogradili, pa još neke prigrade podignuli“; u Visokom su crkvu proširili...

A kako je to bilo, barem je on tako mislio, strogo zabranjeno, počeo je Husref-beg progoniti franjevce koji su se nalazili u bosanskom sandžaku. Uhvatio je njih skupinu s provincijalom fra Stjepanom Vučilićem i poveo svojim pretpostavljenima u Sarajevo. Braća su omogućila svome provincijalu da na putovanju iskoristi trenutak nepažnje progonitelja i pobjegne. A njih su, kaže Lastrić, „okrutno mučili da ga odaju, ali ga oni ne izdadoše“, zbog čega su potom porušili crkve i samostane u Fojnici, Visokom, Konjicu, Kreševu i Kraljevoj Sutjesci „da nije ostao kamen na kamenu“, kako tvrdi povjesničar F. Gonzaga. O razaranju franjevačkih samostana potvrđuje i najvjerodostojniji franjevački povjesničar L. Vading. Uхваćene su franjevce potom osudili na smrt i, kako svjedoči sutješki nekrologij (popis umrlih fratara), u Sarajevu 1. srpnja 1523. godine pogubili „iz mržnje prema vjeri“.

Datum pogibije i broj pogubljenih

Do dana današnjega ostalo je nepoznato koliko je tom zgodom u Bosni još franjevaca pobijeno. K tomu, i što se tiče pogibije franjevaca u Sarajevu pojavljuju nam se često dva problema: kojeg se datuma odnosno godine to dogodilo, te koliko je franjevaca tada pogubljeno?

S obzirom na to da je od toga krvavog događaja prošlo blizu pet stoljeća nije to ni previše čudno, moglo bi se čak reći kako je i

razumljivo da je on u povijesnim dokumentima upisan pod dvije različite godine. U svezi s njim ima i još nekih nejasnoća, kojima zbog nedostatka prostora u našem *Glasniku* nećemo moći posvetiti odgovarajuću pažnju, ali ćemo ih barem samo spomenuti!

a) Počnimo od imena provincijala. Iako u svim popisima provincijala *Bosne Srebrene* stoji da je od 1520. do 1523. poglavar bosanskih franjevaca bio fra Stjepan Vučilić, i fra Nikola Lašvanin i fra Filip Lastrić pišu da se ovdje u ovom događaju radi o provincijalu fra Stjepanu Kučiću. Za njima su se u svojim tekstovima povel i fra Leonardo Čturić i fra Mijo Batinić, iako ovaj zadnji doduše izražava svoju sumnju u ispravnost prezimena. Fra Julijan Jelenić pak kaže da se radi o fra Stjepanu Vučiliću, koji je rodom iz Kučića u Dalmaciji (odatle vjerojatno i pogreška!). Naime, Kučić je selo blizu Zadvarja, nekoć gradića povrh Omiša. Fra Stjepan je ubrzo od kuge preminuo u Olovu i pokopan na groblju koje se danas zove *Gradina*, a nalazi se blizu olovske crkve, odmah iznad magistralne ceste.

b) Lastrić navodi da je s provincijalom Vučilićem bilo uhvaćeno deset redovnika, dok Batinić, Čturić i Jelenić kažu da ih je bilo dvanaest. Neki kasniji franjevački povjesničari (Lucić, Nikić, Semren...) navode Lastrićevu brojku deset.

c) Kada se sve ovo dogodilo? Lastrić kaže da je to bilo 1523. godine, „devet godina nakon podjele“ na provincije Bosnu Hrvatsku i Bosnu Srebreu koja je bila 1514. godine. Batinić piše da je to bilo „oko god. 1521. kada Turci razoriše naše samostane s crkvama... i tom prilikom uhvatiše i povezaše dvanaest franjevaca i provincijala fra Stjepana Kučića (sic!)“. U Fojničkoj kronici i kod Lašvanina, slažući se u godini 1524, piše da su najprije samostani porušeni, a tek onda fratri poubijani. Pozivajući se upravo na te ljetopise i Čturić tvrdi da su samostani porušeni 1524. godine, a u popisu umrlih fratara, kako smo već maloprije spomenuli, piše da su njih desetorica pogubljeni 1. srpnja 1523. godine. Ovaj datum slijede Lj. Lucić i A. Nikić, dok M. Semren misli da je točniji datum 1. srpnja 1524. godine.

Marijan KARAULA

Josip Brdar, *Franjo i vuč* (Novi Šeher)

Franjevački svjetovnjaci - ljudi uskrsnuća

Kao što je Sina svoga, koji se osjetio napuštenim na križu, Bog pratio preko smrti i groba do uskrsnuća, tako čini i s onima koji se obrate, koji svoj život stave u ruke Božje

Pod pojmom *franjevački svjetovnjaci* podrazumijevamo sve one koji, bez obzira na vjeru i naciju, nastoje svoj život u svijetu živjeti po primjeru i nadahnuću sv. Franje iz Asiza, a takvih nije malo. Izvori govore da ih je već za života sv. Franje bilo na tisuće s tendencijom povećanja tijekom stoljeća. Danas ih je, mislimo samo na one koji su organizirani u Franjevački svjetovni red, negdje oko milijun, onim drugima ni broja se ne zna. Razlog je jednostavan: ljudi u susretu s Franjom otkrivaju nove načine razmišljanja, novi pogled na svijet, na čovjeka, na Boga, novu mogućnost življenja.

Kad je govor o svijetu, on nam danas izgleda kao da je davao njime zagospodario: pun je tame, mržnje, prolijevanja krvi, kao da ga Bog nije stvorio sebi na slavu. Ne izgleda nam dostojan ni naše ljubavi ni našeg ostajanja u njemu. Slično je bilo i u Franjino vrijeme. I on je sve do svog «obraćenja» na sličan način gledao na svijet, želio je iz njega pobjeći. No, kad je nakon «obraćenja» shvatio da Bog nije učinio svijet ljepšim i života dostojnim okretanjem pogleda od njega, bježeći iz njega, nego sve dubljim ulaženjem u njegovu tamu, u njegovu muku sve do smrti i to «smrti na križu», Franjo je odlučio da svijet bude mjesto boravka njegovog i njegovih sljedbenika. Trebali su svijet spašavati, činiti ljepšim i života dostojnim svojom vjerom u uskrsnuće onoga koji je umro na križu. Htio je da on i njegovi budu ljudi uskrsnuća, a to znači da budu navjestitelji prelaska iz tame u svjetlo, iz mržnje u ljubav, iz rata u stanje Božjega mira.

Franjo je nakon «obraćenja» počeo drugačije gledati i na čovjeka: prepoznao je u njemu dijete Božje, brata svoga. Ako je bilo koji čovjek trpio, Franjo je s njim trpio. Svakoga je htio utješiti, rane mu i boli ne samo cjelivati nego i izliječiti. Posebno je želio iz njegovog srca istjerati tamu i mržnju i učiniti ga sposobnim da na svoju sudbinu gleda kao na nešto prolazno, na nešto poslije čega dolazi svjetlo i ljubav. Mogao je to raditi jer je bio duboko prožet vjerom u Kristovo uskrsnuće. Ono je bilo izvor njegove hrabrosti da se susretne sa svim bolima i patnjama ljudi, a da ne poludi, nego da uzmogne u čovjeku, u svakom čovjeku, prepoznati onoga koga je Bog pozvao na život, na život koji ne prolazi. Tako gleda na čovjeka, ili bi trebao gledati, svaki franjevački svjetovnjak, postajući tako izvorom nade za one koje susreće.

Sv. Franjo i Bog. Franjin način razmišljanja i djelovanja izvire iz njegove duboke vjere u Boga, u Boga u svijetu, u čovjeku, u prirodi. Kad se «obratio» na vjeru u Boga, koji je blizu, koji je u čovjeku, koji je na svijetu, a ne negdje «na nebesima», sve mu je postalo jasnije i svjetlije. Nakon svakog boravka «na osamljenim mjestima» Franjo se vraćao ljudima znajući da Bogu najvjernije služi služeći ljudima, posebice onima u nevoljama, u bolestima, osamljenima. Htio ih je svojom blizinom, svojom ljubavlju uvjeriti da ih Bog nije napustio, nego da je s njima, da im sprema nove dane, dane sreće koja ne prolazi. Kao što je Sina svoga, koji se osjetio napuštenim na križu, Bog pratio preko smrti i groba do uskrsnuća, tako čini i s onima koji se obrate, koji svoj život stave u ruke Božje. Stoga je uskrsnuće temelj Franjinog gledanja na život. I njemu samom i ljudima oko njega život je često bio pun mraka, patnje i bola, ali je njegova vjera u uskrsnuće bila neugasivo svjetlo koje je ljudima potrebnije od svega. Prepoznali su to ljudi, te su tražili njegovu blizinu. Znali su da im on nema što drugo dati, nego im reći «ustani i hodi». Ustani iz stanja svojih grijeha i hodi prema novom životu.

Bog u koga Franjo vjeruje jest Bog koji ljude iz njihove bijede kroz uskrsnuće vodi u svoje vječno svjetlo. Stoga su franjevački svjetovnjaci ljudi uskrsnuća.

Fra Petar ANĐELOVIĆ

Blagoslov jela

Uskrsna jaja (pisanice), uskrsni krijes i blagoslov jela dio su narodnih običaja vezanih uz najznačajniji kršćanski blagdan. Blagoslov jela stara je crkvena i pučka tradicija našega naroda. Na Veliku subotu ili u rano jutro na sam Uskrs, prema crkvi, stoga, hita sva sila ljudi koji u svojim košarama nose jelo: jaja, kruh, pecivo, šunku, luk... Nose jelo na uskrsni blagoslov! Kao i u svim drugim prilikama i tu ima pretjerivanja: jedni se trude pokazati sve što imaju pa jedva tegle košare, teže od njih samih... Drugi, pak, nose košarice u koje stane tek po jedna pisanica... Ipak, svima je stalo da za uskrsni doručak imaju blagoslovljeno jelo.

Uz blagoslovljeno jelo ljudi su u prošlosti vezivali brojne druge, ne baš vjerske, običaje i praznovjerja. Tako se govorilo da je grijeh čak i mirisanje blagoslovljena jela prije Uskrsa, a kamoli da ga se jede! U nekim se krajevima smatralo da takvo jelo ne smije okusiti tko nije bio na ispovijedi. U Istri ili na Braču, prije no što bi se zagrizlo u blagoslovljeno jelo, valjalo je prožvakati poneki maslinov list. U Kastavštini pak, prvo je trebalo kušati blagoslovljeni luk, a kod bunjevačkih Hrvata hren - kao podsjećanje na to da nema slasti bez muke i gorčine, ni spasa bez križa! Blagoslovljena jaja čak se nisu smjela jesti, već su se čuvala zbog svoje "ljekovite moći".

Mali božićni sajam

Raznovrsni događaji

15. i 16. prosinca 2007. U našoj samostanskoj dvorani organiziran je *Mali božićni sajam*. Na sajmu je stvorena veoma ugodna atmosfera. Kupujući neke potrebne namirnice za Božić ili uz kapljicu kuhanog vina ljudi su se družili, srdačno razgovarali i većina ih je poželjela da se ovakvi događaji u samostanu ustale. Svojim ponudama namirnica sudjelovali su naši samostani Bistrik, Plehan, Rama i Fojnica, a posebne božićne ukrase nudili su župljani Vareša iz udruge *Izvorno vareško*.

19. prosinca 2007. U samostanskoj *Maloj galeriji sv. Ante* otvorena je izložba radova Udruge likovnih umjetnika pri Napretku. Ovaj već tradicionalni božićni anale, kao i uskrсни, održava se svake godine u našem samostanu.

U nedjelju **23. prosinca 2007.** u dvorani Franjevačkog međunarodnog centra u Sarajevu održan je ekumenski božićni koncert na kojemu su nastupili interreligijski zbor *Pontanima* i zborovi kršćanskih crkava iz Sarajeva: *Kamerni hor* muzičke akademije Univerziteta u Istočnom Sarajevu te muzički sastavi Kršćanske baptističke crkve i Evanđeoske crkve. Na početku koncerta nazočnima se obratio provincijal Bosne Srebrene fra Mijo

Džolan koji je između ostalog poželio da „uzmognu postati bića ljubavi, pravde kako bi iz smrti prešli u život: iz prezira života u divljenje tajni života, iz straha u povjerenje, iz sebičnosti svih oblika u novi način postojanja slobodnih ljudi“.

Nakon koncerta ispred Centra postavljene su *Žive jaslice* kojima se željelo približiti događaj Isusova rođenja - Božić kako je to davne 1223. u Grecciu učinio sv. Franjo izražavajući na taj način svoje divljenje tajni Božje ljubavi u Isusu Kristu. Kratki program ispred jaslca započeo je božićnom pjesmom i izvještajem o Isusovu rođenju prema Lukinu evanđelju. Nakon toga su slijedile božićne čestitke koje su izrekli: u ime domaćina provincijal fra Mijo Džolan, u ime Srpske Pravoslavne crkve jerej Borislav Livopolja, u ime Protestantske evanđeoske alijanse u BiH i Kršćanske baptističke crkve pastor Želimir Stanić, u ime Kršćanske adventističke crkve pastor Radule Bašić i u ime Evanđeoske crkve pastor Saša Nikolinović. Nakon čestitki pročitana je pjesma Nikole Šopa *Poziv dragom Isusu*. Program je završio kako je i započeo - božićnom pjesmom. Druženje je nastavljeno uz kuhano vino, a djeci su podijeljeni paketići.

24/25. prosinca 2007. U našoj crkvi slavili smo tradicionalnu misu polnoćku. Misu je predvodio provincijal fra Mijo Džolan, a koncelebrirali su fra Luka Markešić, fra Ivan Šarčević i fra Anto Cvitković. Iz studija televizije Hajat, koja je ovu misu izravno prenosila, komentirao je gvardijan fra Marijan Karaula. Nakon polnoćke braća su se skupila u samostanskoj razgovornici. Tu se vodio ugodan razgovor sa delegacijom državnih vlasti koju je predvodio predsjedavajući predsjedništva gosp. Željko Komšić.

21. siječnja 2008. U ponedjeljak, oko 1,40 sati, dogodio se pokušaj oružane pljačke naše kuće, Provincijalata *Bosne Sre-*

brene u ulici Mustafe Busuladžića 6, Sarajevu. Dvojica naoružanih i u crno maskiranih razbojnika, s kapama i prorezom za oči i usta, pokušali su najprije provaliti ulazna vrata kuće, a kada im to nije uspjelo, provalili su kroz prozor u tajništvu. Ušli su u spavaću sobu o. provincijala fra Mije Džolana i s naslonjenim pištoljem na čelo grubo ga probudili i tražili novac. Srećom, sve se završilo samo na pokušaju i bez težih posljedica.

22. veljače 2008. U našoj samostanskoj dvorani održana je uspješna tribina pod imenom *Vojvodanski Hrvati između jučer i sutra*. O Hrvatima u Vojvodini govorili su gosti iz Subotice prof. Tomislav Žigmanov i urednica tjednika *Hrvatska riječ* Jasminka Dulić. Uz narod je još od selidbe pod vodstvom fratara bilo katoličko svećenstvo. Nepostojanje institucionalnih oblika za očuvanje identiteta između dva rata, prisilne i dragovoljne migracije utjecali su na njihovo desetkovanje. Još više je zla nanijela politika koja je favorizirala Bunjevce kao poseban narod. Od 2000. dolaze nešto bolji dani, ali je i danas teško biti Hrvatom u Srbiji.

23. veljače 2008.

U Zagrebu je od posljedica moždanog udara preminuo fra Pavo (Vladislav) Obrdalj, član Franjevačke provincije Bosne Srebrene. U Provinciji je obnašao različite službe, a zadnjih godina boravio je u samostanu u Kraljevoj Sutjesci. U Kraljevoj Sutjesci je i pokopan na samostanskom groblju 26. veljače. Iz naše samostanske zajednice na sprovod su išla šestorica braće i jedna časna sestra.

29. veljače 2008. U dvorani općine Stari grad upriličeno je predstavljanje knjige fra Petra Anđelovića, za koju je on kao najbolji

autor 2007. dobio nagradu. O knjizi su na predstavljanju govorili: fra Petar Jeleč, Enver Kazaz, Ivan Lovrenović, Željko Ivanković i sam autor.

Novo vodstvo FSR na Bistriku

2. ožujka 2008. Prve nedjelje svakog mjeseca sastaju se članovi FSR-a na svoje redovite skupštine. Danas je to bila i izborna skupština mjesnog bratstva na Bistriku. Skupštini su nazočile 32 osobe od kojih je 30 imalo aktivno i pasivno pravo glasa. Skupštinu su uvodnom molitvom otvorili fra Anto Cvitković, duhovni asistent, Marijan Begić, ministar bratstva te Janja Vidović i Ljerka Krmpotić, članovi vijeća koje su čitale uvodna čitanja. Birali smo novo vodstvo (vijeće) ovoga bratstva koje se sastoji od 6 članova. Za ministra je ponovno izabran Marijan Begić, njegova zamjenica je ponovno Janja Vidović, a ostali članovi vijeća su: Željka Ergelašev, tajnica; Ljerka Krmpotić, rizničarka; Paulina Pujo, učiteljica novaka i Emilija Klemo, član vijeća bez posebne dužnosti.

3. ožujka 2008. U *Maloj galeriji sv. Ante* u našem samostanu otvorena je izložba slika vareškog slikara Željka Lekića pod naslovom *Ecce homo*. Izložena je 21 slika ulja na platnu, a o slikama su govorili također Varešani Alen Kristić i Željko Ivanković.

Anto CVITKOVIĆ

Pio X. za crkvu sv. Ante u Sarajevu

Slavno vladajući papa poslao je za crkvu sv. Ante 2.000 lira, pišući, da mu je žao, što marnim franjevcima sadzasad ne može više dati. U pismu podjeljuje blagoslov svima onima, koji budu makar što doprinijeli za gradnju svetišta sv. Ante.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. IX, br. 4, Visoko, 1. travnja 1914., str. 68

Crkva sv. Ante u Carigradu

Zar i u Carigradu, Stambolu? Da. U kršćanskom odsjeku grada, koji se zove Pera, napravili su franjevci krasnu crkvu tom svecu cijelog svijeta. Nedavno je crkvu blagoslovio apoštolski poslanik Sardi. Bilo na spas carigradskih vjernika i raširenje slave moćnog čudotvorca.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. IX, br. 4, Visoko, 1. travnja 1914., str. 68

Utorak u Sarajevu

Imadoh kod mnp. o. fra Lovre Mihačevića nekakova posla. Bio utorak. Ja taman nekako pogjem oko 6.30 sati na večer misleći sigurno, da ću ga naći u to vrijeme. Kad ja dogjem, a svijet pridolazi ko da je svetkovina kakva. Zazvonim! Izadje brat lajik i kaže mi, da je provincijal na pobožnosti sv. Ante, koja se obavlja redovito svakog utorka u to vrijeme. Pa idem i ja! - Unigjem u kućnu kapelu. Svijeta sva sila: otmena, neatmena, muških, ženskih. Svak došao Svecu, da mu se pomoli... Klekao sam i ja i molio sam, slatko, slatko, uvjeren, da će Svetac sve dati, što je dobro...

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. IX, br. 4, Visoko, 1. travnja 1914., str. 68

Zvona u crkvi sv. Ante

Na dne 21. svibnja, licem na Spasovo zazvonila su prvi put nova zvona, koja su naručena za crkvu sv. Ante u Sarajevu. Zvuk je njihov gromoran i ugodan. Zvone veoma skladno. Ima ih četvero. Veliko je teško 3.822 kg i posvećeno je sv. Anti. To je zvono dosad najveće u Bosni i Hercegovini. Drugo teži 1.972 kg i posvećeno je Bezgrešnom Začecu Bl. Dj. Marije. Treće ima 1.085 kg i nosi ime sv. Josipa. Četvrto je malog Isusa i ono ima kao najmanje 444 kg.

Zvona je salila tvornica Herold u Komotau (Češka) i stoje 23.000 K. Veliko je platio Glasnik sa sabranim darovima.

Naša slika prikazuje mnoga naručena zvona od iste tvornice, koja su isti dan bila tamo, u tvornici posvećena. Naša su zabilježena sa rimskim brojevima. Broj I. naznačuje najveće i onda dalje po redu. Lako se iz slike vidi, kako su naša zvona najveća među naručenim.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. IX, br. 7, Visoko, 1. srpnja 1914., str. 122

Sv. Anto izabro muslimana za načelnika

Uvaženi list „Serafinski Perivoj“ donosi u svome br. 8 slijedeću zanimivu vijest pod gošnjim naslovom:

Preko jednoga franjevca primili smo K 50 i to 40 za gradnju crkve sv. Ante u Sarajevu, a 10 u kruh sv. Ante. Ovu je svotu poslao jedan musliman, čije nam ime priječi diskrecija na javu iznositi. Spomenuti musliman više godina čita „Glasnik sv. Ante“, te je tu vidio više zahvala za primljena dobročinstva po zagovoru velikoga Sveca. U njegovoj općini dogju općinski izbori i on kandidira za načelnika. Protivna i katolicima ne prijajuća stranka raspolagala je s hiljadama, da osujeti izbor za načelnika štovatelja sv. Ante, nu on se uteče Svecu svega svijeta i obeća mu u crkvu i kruh K 50, ako pobijedi. Uspjeh zavjeta bude okrunjen s njegovim izborom. Mi hvalimo sv. Antuna, da je i narodima pokazao milost.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. VIII, br. 10, Visoko, 1. listopada 1913., str. 172

Rad oko proglašenja „blaženim“ jednog Hrvata

U Rimu se svim silama radi oko proglašenja „blaženim“ Hrvata fra Šimuna Filipovića. Već se ispituje život njegov i spisi njegovi. Fra Šimun se je rodio u bosanskoj Posavini. Rodno mu se mjesto zove Seona. Više je godina služio u Bosni kao kapelan i župnik, a onda je otišao u talijanski grad Ripatransone, gdje je umro na glasu svetosti. Častimo i mi i štujmo č. fra Šimuna! Utječimo se njegovu zagovoru, molimo ga da štiti nas i našu domovinu Hrvatsku!

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. VIII, br. 7,
Visoko, 1. srpnja 1913., str. 121

Sarajevo za sv. Antu

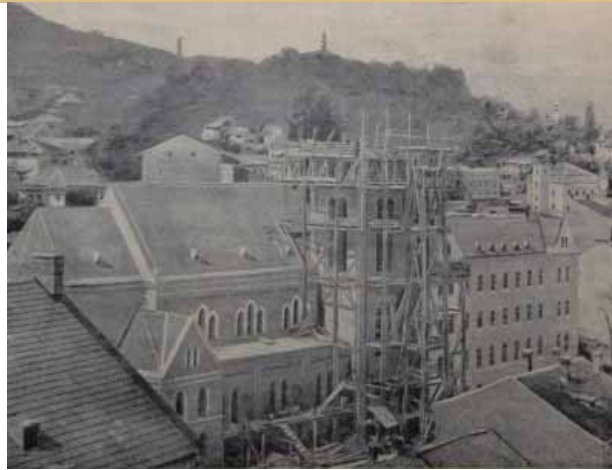
Sarajevo, kao mjesto zavjetne crkve sv. Ante, osobito se zanima, da se ovaj lijepi spomenik, crkva na čast sv. Anti, što ljepše i brže dovrši. Štovateljice sv. Ante imaju svoje sabiračice, koje svakog mjeseca sabiraju na knjižice kod svojih članova, ter donesu skupljene svote na potvrdu, a ne mora svaki član ići i vrijeme trošiti, osobito ako su iz daljega. Osobito se u tome ističu: za staro Sarajevo gospogja Ivka Sensen, a za Novo Sarajevo gospogje Ana Katalinić i Ivka Davidović. Ugljedali se i drugi po svim mjestima u njihov primjer!

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. VIII, br. 4,
Visoko, 1. travnja 1913., str. 65

Jedan gradić

On se zove Vareš. Stanovnici su njegovi većim dijelom obrtnici i radnici. Nemaju mnogo. Ali mnogo žrtvuju za dobre svrhe. I za gradnju crkve sv. Ante u Sarajevu mnogo doprinose, premda su pred godinu, dvije, napravili sebi veoma krasnu crkvu i to bez ičije pomoći. Dosada su dali za gradnju požrtvovalni Varešani preko 3.500 K. To su otkidali od usta i davali za narodno svetište.

Kao što je Vareš uzor, kako radnici i obrtnici daju za crkvu, tako je uzor, kako i trgovci daju. Jedan od njih, vrijedna starina, gosp. Mikun Zlović kupio je za crkvu sv. Ante jedno kandilo.

Gradnja crkve sv. Ante na Bistriku

Ono je dobro pozlaćeno i ima na sebi kipiće od dvanaest Isukrstovih Apostola. Stalo ga je preko 500 K. Živjeli Varešaci! Neka im naplati Bog i sv. Ante, jer njima to iz ljubavi čine.

Slijedimo i mi njihov primjer!

Dobro je povoditi se za dobrim!

Iz ljubavi prema Bogu i sv. Anti žrtvuju mo štogod! Sv. Anto nikom ne će ostati dužan! On će platiti naš trud, našu žrtvu, i onaj naš krajcar, što smo ga dali za dogradnju njegove crkve.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. VIII, br. 8,
Visoko, 1. kolovoz 1913., str. 134

Koje su najveće crkve na svijetu?

Od svijetu je najveća prvostolna crkva u Milanu sa prostorom za 30.000 slušatelja. Iza ove redaju se dalje: crkva sv. Petra u Rimu sa prostorom za 32.000; crkva sv. Pavla u Londonu sa prostorom za 25.000 slušatelja; crkva sv. Petra u Bologni sa prostorom za 24.000 slušatelja; crkva sv. Sofije u Carigradu - danas mošeja Muhamedanaca - sa prostorom za 23.000 slušatelja; crkva lateranska svetog Ivana sa prostorom za 22.000 slušatelja; crkva naše Gospe u Parizu sa prostorom za 21.000 slušatelja; katedralna crkva u Pizi sa prostorom za 13.000 slušatelja; katedralna crkva u Meksiku, crkva naše Gospe u Montrealu, crkva sv. Dominika u Bologni i provstolna crkva sv. Stjepana u carskom Beču sa prostorom za 12.000 slušatelja.

Glasnik sv. Ante Padovanskoga, god. IX, br. 5,
Visoko, 1. svibnja 1914., str. 84

Pilići postaju mala raja

Skupina dječice okupljena oko vjeroučitelja i zborovođe fra Benedikta u crkvi sv. Ante na Bistriku povećala se. Rasli smo po godištu, razredu, stasu, ozbiljnosti, brojnosti. Počela su nam se priključivati djeca sa šireg područja, tj. oni koji su stanovali sve do Titove ulice, Koševa, Skenderije, a kasnije i Marijin dvora.

Ali, pojavio se i problem koji smo mi između sebe lako riješili, jer smo to žarko željeli. Saznali smo za obvezu da se na vjeronaučne pripreme za Prvu svetu pričest mora ići na vjeronauk u župnoj crkvi. Većina nas je pripadala župi Srca Isusova, tj. katedrali, ali se vjeronauk organizirao u crkvi sv. Ćirila i Metoda, koju smo svi zvali Sjemenaria, i bio je obvezatan kao priprava za buduće sakramente. Mi smo se odlučno dogovorili s roditeljima i vjeroučiteljem s Bistrika da ćemo pohađati, ZAMISLITE, oba vjeronauka, i obvezatni u Sjemenariji i „fakultativni“ na Bistriku. Bili smo vrijedni u pohađanju i učenju, a maleni fra Benediktov zbor poprimao je obrise pravog malog simpatičnog zbora.

I sada je vrijeme korizme, koja podrazumijeva, osim molitve i posta, odricanje od nečega što ti je najdraže i analizu svojih postupaka u životu. Vjeroučitelj nam je tada početkom korizme predložio da si u tekicu vjeronauka nacrtamo obrise Isusove krunice i uresimo je bodljicama. To je značilo sljedeće: svaki put kada učiniš nešto dobro, korisno, pohvalno i pri tome razmišljajući da budeš još bolji, barem u to vrijeme, možeš na krunu Isusovu ucrtati crticu-bodljicu. Primjerice: jedna bodljica kada „ne odgovaraš“ roditeljima na upozorenje za neku pogrešku, kada više učiš (u mom slučaju vježbanje matematike), kada uredno držiš knjige i školski pribor te igračke u svojim ormarićima; kada s djecom na ulici u igri podijeliš kutijicu napolitanki koje voliš; kada pomogneš starijoj susjedi ponijeti cecker s namirnicama ili stariju osobu prevedeš preko ceste (tada nije bilo semafora!) ako vidiš da je nesigurna.

Zatim kada se u vrijeme važne natjecateljske igre dviju ulica (Između dvije vatre!) održava i Put križa u crkvi, da ipak odeš na taj obred a zanemariš igru! Nadalje, da češće pereš ruke i čuvaš odjeću koju majke brižno peru i peglaju, pojedješ omraženi cušpajz od kelja s faširancima bez prigovora; moliš se ujutro i uvečer, makar kratko i prolazeći pored crkve kažeš: Klanjam Ti se, svemogući Bože...

Bilo je još mnogo toga što je utjecalo da se vježbamo biti bolji, savjesniji za sebe, obitelj, susjedstvo, školu i općenito društvenu sredinu. Taj period crkvene godine braća franjevci su nastojali, jednostavnom metodom i pristupom, pretvoriti u vrijeme ugrađivanja etičkih normi u ta mala bića, koja su kasnije, tijekom vremena, dobivala svoje obrise i znakove u osobinama karaktera, koje temeljito procjenjujemo kod odraslih i zrelih osoba.

I na kraju korizme svatko bi pred sebe stavio krunu Isusovu i zaključivao po broju bodljica, koje smo zvali i žrtvice, koliko je tko uspješno svojim životom obilježio taj period Muke Isusove. Svatko je pričao sa sobom i svi sa vjeroučiteljem, donoseći odluke da bi bilo dobro i korisno iduće godine imati još jedan obruč (ukupno dva) za krunu, koja bi bila urešena našim odricanjima, dobrim djelima, jednom riječju žrtvicama.

Rado smo pjevali kao *zbor pilića* uz bogoslove s kora, mi iz crkvenih klupa, korizmene pjesme i pratili četrnaest postaja s onim starinskim slikama u crkvi. Dupli vjeronauk nas nije zamario. Nakon ovog fakultativnog uvijek smo se lijepo družili: pjevali, pričali, smijali se, zaslادili. Osim slatkiša najdraži su nam bili ostaci od izrade svetih hostija. Časna sestra ili brat Bariša, koji je već tada radio na porti, pekli su i rezali hostije u sakristiji, a nama ostavljali one okrajke da njima zaslادimo naše trenutke sreće i zadovoljstva, koje smo provodili pod krovom samostana.

Tada smo se prozvali *mala raja* i bilo je očigledno i izvjesno da će fra Benedikt morati dobiti pomoćnika, kako bi mu olakšao sve ono što je slijedilo s nama *malom rajom* nadalje.

Ljerka VORLIČEK-LAJTNER

MISE U NAŠOJ CRKVI

Nedjeljom: u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Svaki utorak posvećen je sv. Anti i mise su uz pobožnost sv. Anti u 8 i 18 sati. Nakon večernje mise predavanje za studente i mladež te druženje u samostanskoj dvorani.

Radnim danom samostanska misa s jutarnjom je u 7.30 sati, te večernja misa u 18 sati.

Prije svake mise može se potražiti svećenika za ispovijed i uvijek dogovoriti vrijeme za duhovni razgovor.

U crkvi se tijekom godine održavaju brojni glazbeni koncerti, a samostanska *Mala galerija Sveti Anto* je otvorena za susrete raznih udruga, za održavanje različitih vjerskih i kulturnih priredbi, okruglih stolova i znanstvenih predavanja.

Znate li?

- Konji ne samo da spavaju stojeći nego mogu provesti i po nekoliko mjeseci da ne legnu.
- Kolibrić u sekundi napravi 55 zamaha krilima!
- Tri zemlje s najvišom potrošnjom slatkiša su: Danska sa 17 kg po stanovniku, Irska s 14 kg i Velika Britanija s 13 kg.
- Sedam posto Amerikanaca ne zna prvih devet riječi američke himne, ali zna prvih sedam riječi kanadske himne.
- Pet posto Kanađana ne zna prvih sedam riječi kanadske himne, ali zna prvih 9 riječi američke himne.
- Devino mlijeko ne može se zgrušati.

Tiskanje ovoga broja našega *Glasnika sv. Ante* pomogao je Grafički atelje OSKAR Sarajevo. Iskreno zahvaljujemo!

Nakladnik: Franjevački samostan sv. Ante, Sarajevo, Franjevačka 6
 Tel: 033/236 107, fax: 033/236 108
 E-mail: sv.anto@bih.net.ba
 www.svantosarajevo.org
 Glavni urednik: Marijan Karaula
 Lektura: Ivo Pranjeković
 Fotografija: Marijan Karaula
 Grafički urednik: M.S. Štrika
 Tisak: OSKAR Sarajevo

KALENDAR DOGAĐAJA

Nedjelja 16. ožujka 2008.

Nedjelja muke Gospodnje (Cvjetnica). Mise u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati. Pod misom u 11 sati pjevanje Muke Gospodnje. Na početku mise blagoslov grančica.

Utorak 18. ožujka 2008.

Veliki utorak i dan sv. Ante. Prvi utorak u pobožnosti Trinaest utoraka na čast sv. Ante. Pod misom u 18 sati pjevanje Muke Gospodnje.

Četvrtak 20. ožujka 2008.

Veliki četvrtak. U 18 sati misa Večere Gospodnje. Obredima Velikog četvrtka započinje uskršno trodnevlje muke i uskrsnuća Isusa Krista.

Petak 21. ožujka 2008.

Veliki petak. Obred Velikog petka i pjevanje Muke Isusove u 18 sati. Služba muke Gospodnje sastoji se od službe riječi, klanjanja križu i pričesti.

Subota 22. ožujka 2008.

Velika subota. Obred Uskrsnog bdijenja u našoj crkvi bit će 20 sati. Ovo je najsvetiji slavlje cijele liturgijske godine. Obred se sastoji od službe svjetla (blagoslov ognja, paljenje svijeća i hvalospjev uskrsnoj svijetli), službe riječi, krsne i euharistijske službe.

Nedjelja 23. ožujka 2008.

Nedjelja uskrsnuća Gospodinova (Uskrs). Mise u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati. Poslije svake mise blagoslov jela.

Utorak 25. ožujka 2008.

Svečani Uskrsni koncert u našoj crkvi na kojem će nastupiti Ivo Gamulin i drugi. Početak koncerta u 19 sati.

Četvrtak 1. svibnja 2008.

Uzašašće Gospodina našega Isusa Krista (Spasovo). Ujedno i početak svibanjske pobožnosti. Hodočašće u Olovo Gospi olovskoj (prijave na našoj samostanskoj porti).

Nedjelja 11. svibnja 2008.

Duhovi. Mise u crkvi u 8, 9.30, 11, 12 i 18 sati.

Četvrtak 22. svibnja 2008.

Svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove (Tijelovo). Mise u crkvi u 7.30, 11 i 18 sati.

Moj je narod umro

Moj je narod umro na križu.

Moj je narod umro pružajući ruke na istok i na zapad,
i očiju uprtih u tamu nebesa.

Umrije u tišini

jer se uši čovječanstva oglušiše na njegov krik.

Umrije, ali ne bijaše narod zločinaca.

Umrije jer bijaše miroljubiv.

Umrije u zemlji u kojoj teče med i mlijeko.

Umrije jer zmija paklena ščepa sva njegova stada
i svu ljetinu njegovih polja.

Halil DŽUBRAN

